

BAB KEEMPAT

BAB KEEMPAT

PUSAT RAWATAN ISLAM (PUSRAWI) WILAYAH PERSEKUTUAN (PUSRAWI) KUALA LUMPUR DAN SEJARAH PERKHIDMATANNYA

4.1 PENGENALAN

Pusat Rawatan Islam Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur atau singkatannya PUSRAWI merupakan perintis kepada penubuhan hospital atau pusat rawatan Islam di Malaysia. Dengan tertubuhnya PUSRAWI umat Islam mempunyai alternatif untuk mendapatkan rawatan dan khidmat perubatan berlandaskan syariat Islam. Walaupun sistem perubatan dan khidmat rawatan perubatan yang disediakan oleh berbagai pihak selama ini boleh diterima oleh Islam, tidak dapat dinafikan bahawa umat Islam sentiasa mengharapkan kaedah-kaedah rawatan, perkhidmatan dan etika perubatan yang sepenuhnya berlandaskan syariat Islam di samping memanfaatkan teknologi moden yang terdapat pada hari ini.

4.2 SEJARAH PENUBUHAN PUSRAWI

PUSRAWI adalah sebuah hospital persendirian yang ditubuhkan pada 10 Januari 1984 oleh Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan. Ia ditubuhkan sebagai sebuah syarikat dengan modal dibenarkan sebanyak RM2.5 juta dan modal berbayar sebanyak RM200,000. Pusat Rawatan Islam ini telah memulakan

perkhidmatan klinik luar dengan membuka klinik induk di Wisma Baitulmal pada bulan Jun 1984.²⁵⁵

Bangunan PUSRAWI asalnya sebuah hotel diubahsuai untuk dijadikan sebuah hospital.²⁵⁶ Bermula dengan bangunan dua tingkat ditambah kemudiannya sehingga menjadi tujuh tingkat. Perkhidmatan wad dibuka sebulan selepas PUSRAWI dibuka dengan menyediakan sebanyak 14 unit katil untuk menempatkan pesakit-pesakit yang perlu tinggal di hospital bagi menjalani rawatan. Dalam tempoh kurang daripada setahun, iaitu pada awal tahun 1985, 27 katil lagi ditambah menjadikan jumlahnya sebanyak 41 unit.²⁵⁷

Pada 25 Januari 1985, Pusat Rawatan Islam ini telah dibuka dengan rasminya oleh Yang Berhormat Datuk Shahrir bin Abdul Samad, menteri di Kementerian Wilayah Persekutuan yang juga merangkap Pengerusi Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan pada waktu itu.²⁵⁸

Perkembangan berlaku pada tahun 1989 di mana PUSRAWI telah menandatangani perjanjian usahasama dengan Majlis Agama Islam Negeri Selangor bagi menubuhkan rangkaian Klinik-klinik Perubatan Rawatan Islam (MAIS) Sdn. Bhd. Kini klinik dalam rangkaian Pusat Rawatan Islam (MAIS

---

²⁵⁵ Temubual dengan Tuan Haji Ahmad Maulana bin Abd. Ghani, Pegawai Pentadbiran dan Pembangunan Pusrawi di pejabat PUSRAWI pada 26 Julai 2002.

²⁵⁶ *Ibid.*

²⁵⁷ *Ibid.*

²⁵⁸ Pusrawi, <http://www.angelfire.com/biz/pusrawi>, 5 April 2002.

berkembang luas dikendalikan berasingan sebagai anak syarikat Majlis Agama Islam Negeri Selangor.²⁵⁹

Pada tahun 1992 , PUSRAWI telah mengambil alih keseluruhan bangunan Wisma Baitulmal untuk memperluaskan perkhidmatan wad . Mulai Januari 1997 , PUSRAWI menambah lagi 18 katil di tingkat 3 Bangunan Bank Rakyat di Jalan Ipoh, Kuala Lumpur. Pertambahan terbaru ini menjadikan bilangan katil di wad PUSRAWI sebanyak 111 buah.²⁶⁰

4.3 MAJLIS AGAMA ISLAM WILAYAH PERSEKUTUAN (MAIWP)

4.3.1 Latar Belakang MAIWP

MAIWP telah ditubuhkan pada 1 Februari 1974 berikutan penubuhan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur. Berikutan penubuhan MAIWP, Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan (JAWI) telah diwujudkan untuk menjadi urusetia kepada MAIWP. Sebelum penubuhan MAIWP dan JAWI , semua urusan berhubung dengan hal ehwal agama Islam dikendalikan oleh Jabatan Agama Islam Selangor (JAIS) berdasarkan kedudukan Kuala Lumpur sebagai sebahagian dari Negeri Selangor.²⁶¹

---

²⁵⁹ *Ibid.*

²⁶⁰ *Ibid.*

²⁶¹ Pusat Pungutan Zakat, Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan, *Laporan Zakat 2000-2001*, h. 58.

Di awal penubuhannya ahli MAIWP terdiri dari dua puluh satu orang yang dipengerusikan oleh Dato' Seri Dr. Abdul Hamid bin Othman yang juga ketika itu sebagai Menteri di Jabatan Perdana Menteri. Setiausahanya ialah Ustaz Che' Min bin Che' Ahmad, Pengarah JAWI.²⁶²

Tugas dan tanggungjawab MAIWP antara lain ialah untuk menangani pelbagai masalah, membangun dan mengangkat martabat umat Islam serta menjaga dan meninggikan syiar Islam.²⁶³

4.3.2 Objektif MAIWP :

- Membentuk dan mewujudkan sebuah masyarakat Islam yang dinamis dan progresif yang sentiasa mencari keredhaan Allah S.W.T.
- Memupuk keimanan dan mengukuhkan ukhuwwah Islamiyyah di kalangan orang-orang Islam di Wilayah Persekutuan dan Malaysia amnya, bagi mencapai perpaduan umat.
- Memperbanyakkan usaha-usaha kebajikan dan mencegah kemungkaran di kalangan masyarakat Islam.
- Melaksanakan usaha-usaha menambah harta MAIWP melalui pelaburan dan usaha-usaha halal yang lain bagi faedah umat.²⁶⁴
- Bahagian yang bertanggungjawab terhadap PUSRAWI di JAWI ialah Bahagian Baitulmal dan Zakat.

---

²⁶² *Ibid.*, h.54.

²⁶³ *Ibid.*

²⁶⁴ *Ibid.*, h. 54 & 55.

4.3.3 Baitulmal Wilayah Persekutuan

Baitulmal Wilayah Persekutuan merupakan institusi kewangan yang berperanan membangun dan menyelesaikan masalah masyarakat Islam di Wilayah Persekutuan dari segi ekonomi, sosial dan kebajikan. Institusi ini bertanggungjawab menguruskan agihan wang zakat kepada lapan asnaf yang berhak serta menguruskan harta-harta waqaf dan sumber am di bawah Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan.²⁶⁵

Kedudukan carta organisasi Baitulmal Wilayah Persekutuan adalah seperti berikut :

Rajah 4.1 : Carta Organisasi Baitulmal

²⁶⁵ Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan, Bahagian Baitulmal www.jawi.gov.my, 11 Ogos 2002.

4.3.3.1 Peranan Baitulmal

Baitulmal sehingga kini diketuai oleh Ketua Penolong Pengarah Bahagian Baitulmal dan Zakat merangkap Setiausaha Jawatan Kuasa Baitulmal.²⁶⁶ Antara tanggungjawab Baitulmal ialah :

- Melaksanakan apa-apa polisi yang telah ditetapkan oleh MAIWP.
- Bertanggungjawab dalam menerima dan menggunakan sumber am Baitulmal (wang atau harta) seperti sedekah, pusaka, derma, faedah simpanan bank, pemberian orang perseorangan dan lain-lain.
- Bertanggungjawab menerima dan mengendalikan atau menggunakan wang atau harta waqaf, wasiat dan wang amanah.
- Membahagi, membelanjakan dan menggunakan wang zakat dan sumber am Baitulmal dalam bentuk secara langsung, skim bantuan dan sebagainya.
- Merancang dan membangunkan apa-apa projek ekonomi atau kebajikan untuk kepentingan umat Islam di Wilayah Persekutuan.²⁶⁷

4.3.3.2 Skim Agihan Zakat

(a) Skim Agihan Zakat Secara Langsung²⁶⁸ yang dilaksanakan oleh Baitulmal meliputi bantuan kewangan yang diberikan kepada golongan fakir miskin secara bulanan. Golongan fakir diberikan

---

²⁶⁶ Sewaktu kajian ini dijalankan (2002) tugas ini disandang oleh Ustaz Haji Zainal Abidin bin Jaafar.

²⁶⁷ Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan, *op. cit.*

²⁶⁸ *Ibid.*

sebanyak RM250 sebulan manakala golongan miskin sebanyak RM150.²⁶⁹ Agihan yang lain ialah seperti :

- Bantuan biasiswa bagi pelajar-pelajar
- Bantuan membaiki rumah atau pendahuluan membeli rumah
- Bantuan *Ibnu Sabil* (*fisabilillah*)
- Bantuan menyelesaikan hutang
- Bantuan kepada agensi kebajikan
- Bantuan bencana alam
- Bantuan rawatan perubatan.²⁷⁰

Agihan ini diberikan kepada lapan asnaf yang berhak mendapat bantuan zakat. Agihan dibuat berdasarkan maklumat yang diberikan kepada Baitulmal dan juga maklumat yang diperolehi oleh pegawai-pegawai yang bertanggungjawab di Baitulmal.

(b) Skim Agihan Zakat Secara Tidak Langsung²⁷¹

Skim Agihan Zakat Secara Tidak Langsung yang dilaksanakan oleh Baitulmal termasuklah:

- Mengendalikan Pusat Rawatan Islam (Hospital Islam)
- Mengendalikan klinik-klinik rawatan Islam

---

²⁶⁹ Pusat Pungutan Zakat, Laporan Zakat 2000-2001, *op.cit.*, h. 62.

²⁷⁰ Laporan Zakat 1999-2000, h.79.

²⁷¹ Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan., *op.cit.*

- Bantuan untuk pembinaan masjid
- Bantuan kepada muallaf seperti bantuan pengajian dan tempat tinggal
- Mengendalikan Institut Kemahiran Baitulmal
- Mengendalikan Pusat Perlindungan Anak-anak Yatim Darul Kifayah
- Program latihan keusahawanan, motivasi dan kefahaman Islam kepada penerima bantuan.

PUSRAWI adalah di bawah tanggungjawab Baitulmal . Beberapa orang Ahli Lembaga Pengarah yang terdiri dari Ahli MAIWP dilantik untuk memastikan PUSRAWI dapat beroperasi dengan sempurna. Ketua Penolong Pengarah Bahagian Baitulmal dan Zakat JAWI , merangkap Setiausaha Jawatankuasa Baitulmal adalah antara Ahli Lembaga Pengarah PUSRAWI pada masa ini.

Pihak Baitulmal ada menyediakan bantuan kepada pesakit-pesakit yang menjalani rawatan di PUSRAWI sekiranya mereka tidak mampu menjelaskan bayaran dan mereka menghubungi Baitulmal untuk mendapatkan bantuan . Walau bagaimanapun bantuan diberikan kepada mereka yang layak berdasarkan perbincangan Baitulmal dengan pihak pengurusan PUSRAWI dan para doktor yang merawat. ²⁷²Selalunya bantuan zakat diberikan kepada golongan fakir miskin, namun terdapat juga pesakit yang menerima bantuan dari *asnaf muallaf* serta *fisabilillah* dan kadang-kadang dari *asnaf al-gharimin* sekiranya mereka

---

²⁷² Temubual dengan Tuan Haji Wan Mahmood b. Wan Yaacob, Pengurus Besar PUSRAWI di pejabatnya di bangunan PUSRAWI Jalan Ipoh, pada 26 Julai 2002, jam 10.45 pagi.

berhutang dengan pihak hospital kerana tidak mampu menjelaskan bayaran.²⁷³ Pihak Baitulmal menerima lebih kurang 300 permohonan²⁷⁴ bantuan perubatan daripada golongan fakir miskin setiap tahun dan juga terdapat lebih kurang 50 permohonan daripada golongan *al-gharimin*.²⁷⁵

Baitulmal juga telah menubuhkan tabung MAIWP untuk bantuan rawatan pesakit di Pusat Perubatan Universiti Malaya, Hospital Kuala Lumpur dan Hospital Universiti Kebangsaan Malaysia.²⁷⁶ Bantuan rawatan perubatan diberikan kepada asnaf fakir dan miskin²⁷⁷ dan juga mereka yang tidak mampu menjelaskan bayaran yang dikenakan oleh pihak hospital sekiranya mereka datang memohon bantuan. Pihak Baitulmal akan menimbangkan permohonan pihak berkenaan melalui borang yang disediakan.²⁷⁸ Mereka yang berkecukupan turut menerima rawatan di PUSRAWI dan kos rawatan ditanggung oleh Baitulmal.²⁷⁹

Di antara bantuan yang disalurkan oleh Baitulmal kepada pesakit-pesakit fakir miskin (yang menjalani rawatan di PUSRAWI atau di hospital-hospital kerajaan) ialah bantuan hemodialisis, CAPD, pembedahan jantung, pemindahan hati, pembedahan tulang belakang, pembedahan implan – termasuklah pemindahan organ dan pembedahan sensori neural (telinga), bantuan mesin

---

²⁷³ Temubual dengan Ustazah Fauziah bt. Razak, Penolong Pengarah Agihan Enam, Bahagian Bantuan Perubatan, Baitulmal Wilayah Persekutuan, Kuala Lumpur, di Pejabat JAWI, Pusat Islam, Kuala Lumpur. Pada 20 Mei 2004, jam 11.05 pagi.

²⁷⁴ Contoh borang dilampirkan.

²⁷⁵ Temubual dengan Ustazah Fauziah bt. Razak di pejabat JAWI di Bangunan Pusat Islam Kuala Lumpur.

²⁷⁶ Laporan Zakat 1999-2000, h.58.

²⁷⁷ *Ibid.*

²⁷⁸ Temubual dengan Tuan Haji Wan Mahmood b. Wan Yaacob, Pengurus Besar PUSRAWI, op.cit.

²⁷⁹ Hospital Islam Dibina Tahun Ini, *Utusan Malaysia*, 26 Januari 2000.

oksigen *concentrator* , kerusi roda, kaki palsu dan juga bantuan dalam bentuk ubat-ubatan yang tidak dibekalkan oleh pihak hospital.²⁸⁰

Kadar bantuan diberikan oleh Baitulmal kepada pesakit berdasarkan kos rawatan yang ditentukan oleh doktor.²⁸¹ .Bagi asnaf fakir dan miskin, bantuan diberikan sebanyak RM1,440.00 sebulan bagi rawatan dialisis sebanyak 12 kali dan suntikan bagi menstabilkan tahap hemoglobin adalah RM640.00 sebulan sebanyak 8 kali. Manakala bantuan dialisis bagi golongan selain fakir miskin adalah RM1,200 sebulan untuk rawatan sebanyak 10 kali dan suntikan bagi menstabilkan tahap hemoglobin adalah RM480 sebulan untuk rawatan sebanyak 6 kali.²⁸²

Pada tahun 2003 MAIWP telah memperuntukkan sebanyak RM5,155,800.00 bagi bantuan perubatan yang meliputi Bantuan Hemodialisi , Bantuan Peralatan Perubatan dan Bantuan Perubatan Am (pembedahan dan ubat-ubatan).²⁸³

MAIWP juga turut menyediakan rumah tumpangan di Rumah Pangsa Jalan Pekeliling untuk keluarga yang mengiringi pesakit di Hospital Kuala

---

²⁸⁰ Petikan ucapan Y.B.Brig. Jen.(B) Dato'Seri Abdul Hamid bin Zainal Abidin, Menteri di Jabatan Perdana Menteri Merangkap Pengerusi Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan sempena program pemyampaian sumbangan Aidilfitri kepada pesakit-pesakit Hospital Universiti Kebangsaan Malaysia pada 13 November 2003 bersamaan 18 Ramadhan 1424H bertempat di Lobby Utama Hospital Universiti Kebangsaan Malaysia.

²⁸¹ Buku Panduan Skim Agihan Zakat, MAIWP, Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan, Kuala Lumpur, h.34.

²⁸² Petikan ucapan Y.B.Brig. Jen.(B) Dato'Seri Abdul Hamid bin Zainal Abidin, Menteri di Jabatan Perdana Menteri, *op.cit.*

²⁸³ *Ibid.*

Lumpur (HKL) dan Institut Jantung Negara (IJN). Rumah-rumah ini disediakan percuma melalui badan-badan kebajikan HKL dan IJN.²⁸⁴

4.4 OBJEKTIF PENUBUHAN PUSRAWI

Matlamat utama penubuhan PUSRAWI ialah untuk melaksanakan penubuhan hospital Islam.

Antara objektif penubuhannya pula ialah :

- ❖ Menyempurnakan tanggungjawab fardhu kifayah. Berdasarkan ayat-ayat Allah S.W.T . di dalam al-Quran dan hadith-hadith Rasulullah .

Misalnya ayat 80 surah al-Shu'ara²⁸⁵ :

وَإِذَا مَرَضَ فَهوَ يَشْفِينُ²⁸⁶

Maksudnya : ...dan apabila aku sakit Dialah (Tuhan) yang menyembuhkan penyakitku. ²⁸⁷

Juga sabda Rasulullah S.A.W. seperti yang diriwayatkan daripada Abu Darda' :

إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ أَنْزَلَ الدَّاءَ وَالِدَوَّاءَ وَجَعَلَ لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءً وَلِتَدَاوُوا بِحَرَامِ²⁸⁸

Maksudnya :

“Sesungguhnya Allah menurunkan penyakit dan ubat dan Dia menjadikan tiap-tiap penyakit ada ubatnya. Maka berubatlah, tetapi janganlah kamu berubat dengan benda yang haram.”

²⁸⁴ Buku Panduan Skim Agihan Zakat, *op.cit.*

²⁸⁵ Firman Allah ini menyebut perkataan Nabi Ibrahim a.s. kepada kaumnya bahawa Dialah (Allah) yang berkuasa menyembuhkan setiap penyakit

²⁸⁶ al-Quran, surah al-Shu' arā 19: 80. Ayat ini diletakkan di beberapa tempat di PUSRAWI . Termasuk di hadapan lif di tingkat tiga dan tingkat empat.

²⁸⁷ Abdullah Basmeh, Tafsir Pimpinan al-Rahman, h.783.

²⁸⁸ Al-Bayhaqi,Ahmad bin Husayn bin 'Ali bin Musa Abu Bakr,(t.t) *Sunan al-Bayhaqi al-Kubra*, juz. 10, tahqiq Muhammad 'Abd Qadir 'Ata', Mekah: Maktabah al-Baz, h. 5.

- ◆ Meng'imarahkan *dakwah bil hal* .²⁸⁹ Sebagai satu kewajipan ummah pada setiap zaman.
- ◆ Mewujudkan sebuah hospital yang bukan sahaja serba lengkap tetapi tertumpunya para professional dan separa professional yang terlatih dan mahir di bawah satu bumbung. Atas kesedaran bahawa Islam sebagai sistem hidup yang lengkap mempunyai asas dan etika sendiri
- ◆ berkaitan penyakit dan pengubatan yang menuntut umatnya merealisasikan Islam secara *syumul*.
- ◆ Menjayakan program Dasar Ekonomi Baru (DEB) yang dilaksanakan oleh kerajaan untuk meningkatkan penglibatan bumiputera dalam sektor ekonomi.
- ◆ Menjadi contoh kepada penubuhan hospital lain ke arah memperkenalkan perubatan dan perkhidmatan perubatan secara Islam.
- ◆ Supaya generasi baru lahir dalam suasana keislaman.²⁹⁰

---

²⁸⁹ Maksud *dakwah bil hal* ialah dakwah secara praktikal iaitu memperlihatkan sesuatu yang boleh dinilai tentang keindahan dan kesempurnaan Islam.

²⁹⁰ Temubual dengan Tuan Haji Ahmad Maulana bin Abd Ghani di pejabat PUSRAWI di Jalan Ipoh pada 26 Julai 2002.

4.5 STRUKTUR ORGANISASI PUSRAWI

Pusrawi diuruskan oleh beberapa orang ahli Lembaga Pengarah yang terdiri dari pemegang-pemegang saham, pakar-pakar perubatan dan ahli-ahli MAIWP. Sehingga tahun 2002 senarai Ahli Lembaga Pengarah PUSRAWI adalah seperti berikut :

- ◆ Dr. Kamaruddin bin Ahmad
- ◆ Prof Dato' Dr Ismail bin Saad
- ◆ Datuk Abdul Malek bin Abdul Aziz
- ◆ Encik Abdullah bin Mat @ Muhammad
- ◆ Encik Zainal Abidin bin Jaffar
- ◆ Prof. Madya Dr. Abdul Hayei bin Abdul Sukor
- ◆ Encik Tamunif bin Mokhtar

Dr Kamaruddin bin Ahmad dilantik sebagai Pengarah Perubatan dengan berkongsi tugas dan tanggungjawab dengan Pengurus Besar Tuan Haji Wan Mahmood bin Wan Yaacob.²⁹¹

---

²⁹¹ *Ibid.*

Rajah 4.2: Pengurusan Tertinggi PUSRAWI

4.6 SUMBER KEWANGAN

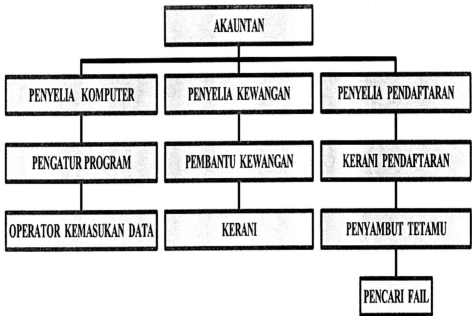
Idea untuk menubuhkan PUSRAWI lahir dari usaha-usaha untuk memperkembangkan projek-projek kebajikan, kesihatan dan rawatan oleh Baitulmal. Pihak MAIWP, melalui Majlis Fatwa dalam suatu mesyuaratnya pada tahun 1984 kemudiannya telah mengisytiharkan bahawa PUSRAWI diberikan bantuan di bawah *asnaf* *fi sabilillah*.²⁹²

²⁹² Temubual dengan Tuan Haji Wan Mahmood bin Wan Yaacob, Pengurus Besar PUSRAWI di pejabat PUSRAWI pada 26 Julai 2002.

4.6.1 Bahagian Kewangan

Bahagian Kewangan dibentuk khusus untuk mengendali dan menguruskan aliran keluar masuk sumber kewangan PUSRAWI. Akauntan bertauliah dilantik untuk bertanggungjawab dalam hal ini. Selain dari itu beberapa orang kakitangan bertanggungjawab bersama-sama di Bahagian Kewangan. Mereka ialah Penyelia Kewangan, Penyelia Komputer, Penyelia Pendaftaran dan beberapa orang kakitangan sokongan .

Rajah 4.3 : Bahagian Kewangan

4.6.2 Modal

Dengan modal berbayar sebanyak RM 2.5 juta yang diberikan oleh Baitulmal itu, PUSRAWI telah beroperasi sebagai sebuah hospital swasta.

Sumber kewangan tidak diberikan setiap tahun. Modal yang telah diberikan terus diperniagakan.

Hasil daya maju dan keterampilan syarikat PUSRAWI terus mendapat sokongan padu. Pada tahun pertama beroperasi, iaitu pada tahun 1984 keuntungan telah mencapai matlamat. Manakala pada tahun kedua, PUSRAWI telah memperolehi keuntungan sebanyak empat kali ganda. Kegawatan ekonomi pada tahun 1997 walau bagaimanapun turut menjejaskan pencapaian PUSRAWI, kejunjuran berlaku. Dapat disimpulkan bahawa graf keuntungan PUSRAWI sejak tahun 1984 sentiasa meningkat dan sedikit mendatar pada tahun 1997.²⁹³

4.6.3 Pendapatan

Perkhidmatan yang disediakan dikenakan bayaran kerana PUSRAWI diuruskan sebagai sebuah institusi perniagaan atau syarikat. Hasil dari pendapatan digunakan untuk membayar gaji kakitangan ; termasuk doktor-doktor pakar, pegawai-pegawai dan pekerja-pekerja am, penyediaan kemudahan hospital, pembelian ubat-ubatan, penyelenggaraan bangunan dan sebagainya.

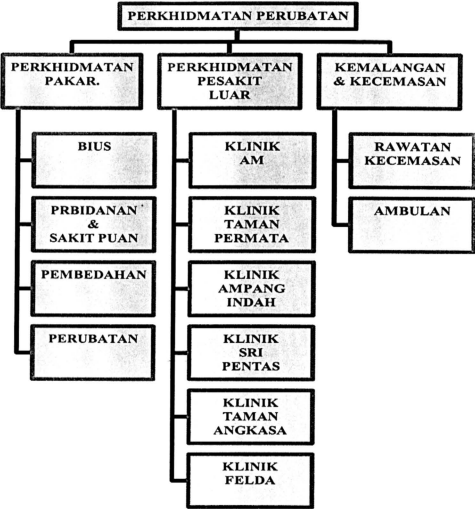
4.7 PERKHIDMATAN PUSRAWI

Di bangunan PUSRAWI di Wisma Baitulmal Jalan Ipoh, perkhidmatan perubatan yang disediakan ialah Klinik Am, Klinik Pakar Sakit Puan dan Klinik Kemalangan dan Kecemasan. Di bangunan tersebut

---

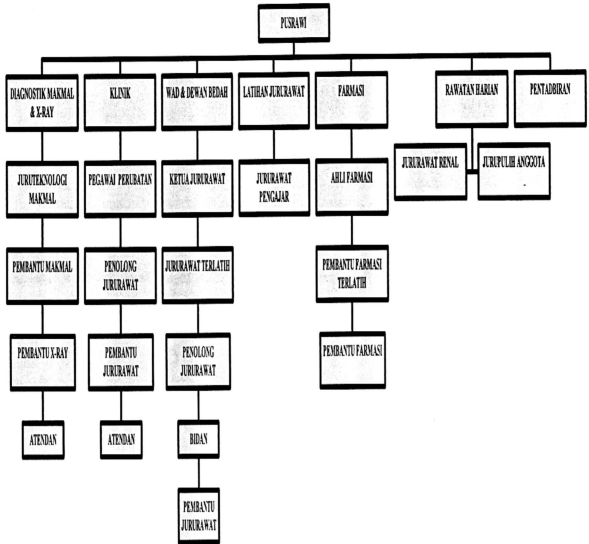
²⁹³ Temubual dengan Tuan Haji Ahmad Maulana, *op.cit.*

turut terdapat wad-wad yang ditempatkan di tingkat empat hingga tingkat tujuh. Terdapat juga bilik-bilik pembedahan di tingkat atas . Di tingkat bawah , selain dari klinik terdapat bilik x-ray, makmal, bahagian pendaftaran dan farmasi. Unit *hemodialisis* dan klinik=klinik pakar yang lain terdapat di bangunan UMNO Selangor bersebelahan Wisma Baitulmal. Carta berikut memperlihatkan perkhidmatan-perkhidmatan yang ditawarkan oleh PUSRAWI secara keseluruhan.

Rajah 4.4 : Perkhidmatan Perubatan PUSRAWI

Rajah 4.5 : Kakitangan Perkhidmatan Perubatan

4.7.1 Klinik Am

Klinik Am PUSRAWI mengendalikan enam cawangan klinik-klinik PUSRAWI seperti berikut :

- i. Klinik Induk di Jalan Ipoh, Kuala Lumpur
- ii. Klinik Taman Permata, di Ulu Kelang.
- iii. Klinik Medan MARA, di Jalan Raja Laut , Kuala Lumpur

- iv. Klinik Ampang Indah di Ampang, Selangor.
- v. Klinik Pantai Dalam di Kompleks Rumah Pangsa Pantai Dalam, Kuala Lumpur.
- vi. Klinik Pusrawi-Felda di Kompleks Felda Jalan Semarak, Kuala Lumpur.²⁹⁴

Setiap bulan pesakit yang mendapat rawatan sebagai pesakit luar di klinik-klinik PUSRAWI mencecah angka 20 ribu orang. Pesakit yang dimasukkan ke wad berjumlah antara 800 hingga 900 orang lebih sebulan. Kadang-kadang bilangan pesakit yang ditahan di wad mencapai angka 1000 orang adakalanya 700 lebih. Contoh boleh dilihat dalam rekod kedatangan dan kemasukan wad yang dibuat oleh pihak pengurusan PUSRAWI. Misalnya rekod kemasukan wad antara bulan April hingga Ogos tahun 1998²⁹⁵ dan rekod kemasukan wad dan kedatangan pesakit bulan April hingga Jun 2001²⁹⁶:

Rajah 4.6 : Rekod kemasukan wad PUSRAWI April-Ogos 1998

Bulan	April	Mei	Jun	Julai	Ogos
Jumlah	958	986	979	975	1081

²⁹⁴ *Laporan Zakat 1999-2000*, Pusat Pungutan Zakat, Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, h.74.

²⁹⁵ PUSRAWI, Berita PUSRAWI, bilangan 2, tahun 14, September 1998, h. 11.

²⁹⁶ *Ibid*, bil. 2, tahun 17, h.11.

**Rajah 4.7 :Rekod kedatangan pesakit
April- Jun 2001**

Bulan	Pesakit Luar	Kemasukan Wad
April	20442	821
Mei	21560	883
Jun	19734	770

4.7.2 Klinik Pakar

Di bangunan PUSRAWI di Jalan Ipoh juga terdapat Klinik-klinik Pakar yang memberikan perkhidmatan di dalam berbagai bidang kepakaran. Di Wisma Baitulmal ditempatkan Klinik Pakar Sakitpuan berhampiran wad dan bilik bersalin. Klinik-klinik Pakar yang lain ditempatkan di Bangunan UMNO (Bangunan Tabung Haji) bersebelahan dengan Wisma Baitulmal. Doktor-doktor pakar yang berkhidmat di sini juga merupakan pakar-pakar yang turut memberikan perkhidmatan di hospital-hospital kerajaan atau hospita-hospital swasta yang lain.²⁹⁷

Di kalangan doktor pakar ini ada yang berkhidmat tetap dengan PUSRAWI dan ada yang merupakan Pakar Perunding Undangan.²⁹⁸

²⁹⁷ Temubual dengan Pengurus Besar PUSRAWI , Tuan Haji Wan Mahmood bin Wan Yaacob, *op. cit.*

²⁹⁸ Temubual dengan Dr Julie Mohamed , pegawai perubatan PUSRAWI di Klinik Am PUSRAWI di Wisma Baitulmal pada 27 September 2002.

PUSRAWI menyediakan perkhidmatan kepakaran dalam bidang perbidanan dan sakit puan, bius, pembedahan (*surgical*) dan perubatan (*medical*). Perkhidmatan kepakaran perubatan di PUSRAWI meliputi rawatan kardiovaskular, neurologi, nefrologi, kulit, psikiatrik dan dieteri. Perkhidmatan kepakaran di dalam bidang pembedahan meliputi bidang ortopedik, oftomologi, rhinolaringologi, urulogi dan unit jagaan rapi. Terdapat juga perkhidmatan hemodialisis di PUSRAWI. Perkhidmatan ini disediakan di Bangunan UMNO Selangor di Jalan Ipoh.

PUSRAWI mempunyai pakar-pakar bius yang dapat memberikan perkhidmatan untuk pemulihan *post operative*, unit rawatan intensif, surgery am dan juga rawatan-rawatan kecemasan. Senarai doktor-doktor pakar PUSRAWI dan bidang kepakaran masing-masing adalah seperti berikut :

Pakar Perundingan	Bidang Kepakaran
Dr Hj Kamaruddin Ahmad	Pakar Kanak-kanak
Dr Hj Salleh Mohd Yatim	Pakar Perbidanan & Sakitpuan
Dr Habibah Abd Ghani	Pakar Perbidanan & Sakitpuan
Dato' Dr Ismail Saad	Pakar Radiologi
Dr Azizan Dato' Zainal Abidin	Pakar Radiologi
Dr Abd Shatar Mohd Dahan	Pakar Perubatan & Kardiologi
Dr Mazidah Mohd Zin	Pakar Endokrinologi
Dr Rahimah Selamat Shah	Pakar Perubatan
Dr Zain Al-Rashid Mohd Nor	Pakar Bedah Am

Dr Ahmad Zulkiflee Hj Laidin	Pakar Bedah Kanak-kanak
Dr Razipah Ibrahim	Pakar Bedah Am
Dr Muhamad Foudzi Ahmad	Pakar Bius
Dr Ainy Md Aris	Pakar Bius
Dr Hj Abd Hakim Jaafar	Pakar Perundingan ENT
Dr Mohd Ismail Maulut	Pakar Bedah Orthopedik
Dr Ruzini Ab Ghani	Pakar Kanak-kanak
Dr Salmahanim Abu Hassan	Pakar Ophthamologi (Bedah Mata)
Dr Noraini Nadior	Pakar Ophthamologi (Bedah Mata)
Dr Biduwiah Long Bidin	Kulit & Perubatan Genitourinari
Dr Khalid Hassan	Pakar Penyakit Kulit
Dr Mohd Hafiz Ali	Pakar Perunding Darah
Dr Ruzita And Talib	Pakar Perunding ENT & Surgeri Kepala dan Leher
Cik Sarah Sabriena Md Sabidi	Pakar Pemakanan (<i>Dietition</i>) ²⁹⁹

Sumber : Bahagian Pentadbiran PUSRAWI

4.7.3 Makmal

Bagi menyediakan perkhidmatan diagnostik, PUSRAWI telah menyediakan makmal diagnostik, bilik imaging dan radiologi dan makmal kardiovaskular di bangunan bersebelahan bangunan PUSRAWI di Jalan Ipoh.

²⁹⁹ Cik (Dr) Sarah Sabriena Md Sabidi merupakan lulusan peringkat Ph D dalam bidang Pemakanan (*Dietetic*) dari UKM.

4.7.4 Farmasi

PUSRAWI mempunyai farmasi sendiri yang terletak di bangunan PUSRAWI di Jalan Ipoh dan setor farmasi di bangunan UDARAMA di Kuala Lumpur. Di farmasi ini disimpan ubat-ubatan yang akan diberikan kepada pesakit. Di setor farmasi di bangunan UDARAMA disimpan bekalan ubat yang secukupnya untuk kegunaan PUSRAWI dan semua klinik cawangannya.³⁰⁰

Farmasi di PUSRAWI di bawah pengawasan ahli-ahli farmasi yang bertauliah³⁰¹ Mereka bertanggungjawab untuk memastikan ubat-ubatan yang diberikan kepada para pesakit adalah selamat dan dalam pengawasan. Senarai ubat-ubatan yang diberikan oleh Kementerian Kesihatan diteliti dan aduan-aduan yang dibuat oleh para pesakit atau pelanggan sentiasa diberikan perhatian. Sekiranya timbul sebarang masalah ahli-ahli farmasi ini akan menghubungi pihak Kementerian Kesihatan dan pihak berkenaan akan mengambil tindakan yang perlu. Aduan yang diterima dari para pelanggan termasuklah mengenai halal dan haram sesuatu ubat mengikut syariat Islam. Para 'alim ulamak serta Majlis Fatwa juga dirujuk dalam hal ini.³⁰²

---

³⁰⁰ Temubual dengan Ketua Unit Farmasi PUSRAWI Puan Noor Azizah Ismail di Klinik PUSRAWI di Wisma Baitulmal pada 27 September 2002.

³⁰¹ Puan Hajjah Rosliya adalah ketua Bahagian Farmasi dan Puan Noor Azizah adalah Ketua Unit Farmasi di PUSRAWI. Puan Hajjah Rosliya Abbas dan Puan Noor Azizah Ismail merupakan ahli farmasi lulusan Universiti Sains Malaysia.

³⁰² Satu kes telah berlaku di mana seorang pelanggan telah membuat aduan mengenai ubat yang digunakan untuk suntikan *meningitis* yang mengandungi bahan yang tidak halal. Pihak PUSRAWI mendapatkan pandangan mufti mengenai perkara ini. Mufti memberikan fatwa sekiranya tidak ada alternatif lain, suntikan yang diberikan khususnya kepada jemaah Haji adalah diharuskan; ini disebabkan Kerajaan Arab Saudi tidak akan menerima kemasukan jemaah yang tidak mendapat suntikan *meningitis*. Sekiranya ada alternatif lain suntikan tersebut adalah haram. Pihak PUSRAWI juga telah memaklumkan perkara ini kepada Kementerian Kesihatan.

4.7.5 Perkhidmatan Kejururawatan

PUSRAWI mempunyai Ketua Jururawat, Jururawat Terlatih, Penolong Jururawat, Bidan dan Pembantu Jururawat dan Atendan yang berkhidmat di berbagai bahagian di klinik luar, klinik pakar dan di wad-wad. Para jururawat juga memberikan perkhidmatan di dewan bedah dan di unit bekalan peralatan steril. Di klinik rawatan harian para jururawat memberikan perkhidmatan untuk *hemodialisis*, pembedahan-pembedahan kecil (*minor surgery*) dan endoskopik.

Terdapat empat orang pembantu jururawat di PUSRAWI dan kesemua mereka adalah lelaki. Pemilihan pembantu jururawat lelaki adalah berdasarkan keperluan di mana kadang-kadang jururawat wanita perlukan bantuan kakitangan lelaki untuk mengangkat pesakit yang tidak boleh bangun atau bergerak. Atau pun kadang-kadang ada pesakit lelaki yang lebih suka mendapatkan khidmat kakitangan lelaki, sama ada doktor atau jururawat lelaki dalam keadaan-keadaan tertentu, misalnya bagi mereka yang berpenyakit prostate atau yang baru menjalani pembedahan dan tidak dapat bergerak ke bilik air.³⁰³

Kementerian Kesihatan telah membatalkan bekalan ubat berkanaan ke PUSRAWI dari syarikat tebabit setelah mendapat pengeluar baru. (Temubual dengan Puan Noor Azizah Ismail di Klinik PUSRAWI pada 27 September 2002). Dalam Persidangan Kedua Perubatan Menurut Perspektif Islam anjuran PPUM pada 11-13 Oktober 2002 di Subang Sheraton Hotel, Presiden Persatuan Perubatan Islam Dr Musa Mohamad Nordin ada menyebut bahawa vaksin ini telah diharuskan penggunaannya oleh para ulamak yang telah berbincang dan memberikan fatwa dalam Persidangan Fiqh Perubatan yang ke 8 di Kuwait pada tahun 1995. (rujuk juga; Meningitis Jab For Pilgrims, http://www.vaccinationnews.com?Daily_News/October2002/MeningitisJab14.htm. 16/12/03).

³⁰³ Temubual dengan Staff Nurse Umi Kalthom bt Abd Wahab di pejabatnya di Wad Melor pada 27 September 2002 jam 3.00 petang.

Para jururawat di sini menerima latihan di berbagai sekolah dan kolej kejururawatan di negara ini. PUSRAWI sendiri juga ada menubuhkan Kolej Kejururawatan yang ditempatkan di Bangunan UMNO Selangor di Jalan Ipoh. Kolej Kejururawatan ini telah melahirkan beberapa ramai jururawat yang kini sedang berkhidmat di PUSRAWI. Buat masa ini Kolej Kejururawatan PUSRAWI menjadi kolej latihan kepada jururawat-jururawat di bawah Kementerian Kesihatan.³⁰⁴

Sepertimana jururawat di hospital-hospital dan klinik-klinik kerajaan serta swasta yang lain, para jururawat di PUSRAWI juga bekerja mengikut giliran kerja yang telah ditetapkan oleh PUSRAWI. Mereka memakai pakaian seragam yang lengkap dengan tudung dan berbeza warna mengikut jawatan.

4.7.6 Wad Pesakit

Di tingkat 3 hingga tingkat 7 di bangunan PUSRAWI Wisma Baitulmal Jalan Ipoh terdapat lima wad untuk menempatkan para pesakit yang perlu mendapatkan rawatan lanjut dan rawatan intensif di hospital. Wad-wad tersebut ialah Wad Dahlia, Wad Melor, Wad Mawar, Wad Cempaka dan Wad Teratai. Wad-wad ini mengasingkan antara pesakit lelaki dan wanita. Setakat ini disebabkan kekurangan tempat PUSRAWI belum dapat menyediakan wad khas untuk kanak-kanak.

---

³⁰⁴ *Ibid.*

Keseluruhan wad memuatkan sebanyak sembilan puluh buah katil. Tiap-tiap bilik menempatkan tiga, empat atau lima buah katil. Ada juga bilik yang menempatkan enam katil dan ada yang satu katil. Di Wad Melor di tingkat enam terdapat satu bilik yang menempatkan empat buah katil, satu bilik yang mengandungi lima buah katil, satu bilik enam katil, dua bilik yang mengandungi tiga katil serta enam bilik yang memuatkan sebuah katil.

Mengenai prosedur kemasukan ke wad; para pesakit dimasukkan ke wad sekiranya para doktor di Klinik Am atau di Klinik Pakar mendapati ianya perlu.³⁰⁵ Terdapat juga kes-kes di mana para pesakit mendapatkan rawatan lanjutan setelah menjalani pemeriksaan di klinik-klinik swasta atau hospital-hospital kerajaan yang lain.³⁰⁶

PUSRAWI mempunyai dewan bedah yang lengkap. Pembedahan dilakukan terhadap pesakit di PUSRAWI bergantung kepada kepakaran para doktor. Setakat ini pembedahan-pembedahan kecil (*minor operation*) dan juga pembedahan-pembedahan *major* (*major operation*) yang tidak melibatkan kos yang tinggi dijalankan oleh doktor-doktor pakar di PUSRAWI sendiri.

Bagi kes-kes yang kritikal seperti jantung berlubang, pemindahan jantung dan pemindahan buah pinggang, setakat ini pakar-pakar PUSRAWI banyak

³⁰⁵ Temubual dengan Dr Julie bt Mohamed di Klinik Am PUSRAWI di Wisma Baitulmal pada 27 September 2002.

³⁰⁶ *Ibid.* Penulis juga telah menemubual Puan Khalijah bt. Hj. Md. Raya dari Bentong Pahang yang telah empat hari dimasukkan ke wad kerana mengalami sesak nafas akibat jantung berlubang. Beliau sebelum ini telah disahkan oleh doktor di Hospital Bentong mengidap penyakit jantung berlubang. Beliau ke PUSRAWI untuk mendapatkan rawatan pakar setelah mendapat pandangan dari rakan-rakan dan PUSRAWI juga adalah merupakan hospital panel kepada syarikat tempat suaminya bertugas. Setelah doktor pakar di PUSRAWI mengesahkan keadaan lubang di jantungnya melalui x-ray Puan Khalijah terus dirujuk ke Hospital Ampang Puteri untuk menjalani pembedahan.

merujuk kes-kes berkenaan kepada hospital-hospital lain yang mempunyai tenaga pakar yang lebih berpengalaman dan peralatan yang lebih canggih.³⁰⁷

4.7.7 Program Penjagaan Kesihatan

PUSRAWI juga sering mengadakan program penjagaan dan pendidikan kesihatan secara percuma kepada pelanggan-pelanggannya . Misalnya Program Penjagaan Diabetes yang dikendalikan oleh Jururawat Terlatih yang pakar dalam penjagaan Diabetes. Program ini terdiri dari empat sesi perbincangan atau perundingan secara individu selama 30 minit setiap peserta. Pada setiap sesi pesakit atau peserta diberikan maklumat terkini mengenai Diabetes. Peserta juga digalakkan mengemukakan soalan bagi menjelaskan sebarang kekeliruan.³⁰⁸ Program Penjagaan Asma juga diadakan khas untuk para pesakit Asma (lelah) Para pesakit boleh membuat temujanji untuk menghadiri program ini. Antara aktiviti yang diadakan sepanjang program ini ialah ; teknik sedutan (*inhalation*) , cara mencegah serangan akut dan pengambilan Kadar Aliran Puncak (*Peak Flow Rate*)³⁰⁹.

PUSRAWI turut menyediakan perkhidmatan berkhatan untuk kanak-kanak lelaki dan perempuan, lelaki dewasa, mualaf dan bayi lelaki. Rawatan ini

---

³⁰⁷ Misalnya kes Puan Khalijah yang dirujuk ke Hospital Ampang Puteri. Doktor pakar (Dr Abd Shatar) telah memberitahu anggaran perbelanjaan adalah RM25,000 dan beliau bersedia membantu mendapatkan sumbangan atau derma. (Temubual dengan Puan Khalijah bt. Hj Md. Jaya pada 27 September 2002).

³⁰⁸ PUSRAWI, Program Penjagaan Diabetes, maklumat yang diedarkan khas kepada para pelanggan PUSRAWI. Lihat lampiran.

³⁰⁹ _____, Program Penjagaan Asma, maklumat yang diedarkan khas untuk pelanggan PUSRAWI . Lihat lampiran.

keseluruhannya dilakukan oleh doktor pakar bedah atau doktor (pegawai perubatan) mengikut pilihan pesakit.³¹⁰

Bayi lelaki yang baru lahir di PUSRAWI boleh dikhatankan dalam tempoh 24 jam selepas dilahirkan. Perkhidmatan berkhatan ini menggunakan kaedah *plastibell* yang dilakukan oleh doktor pakar. Kaedah ini tidak melibatkan sebarang jahitan pada kulit. Tidak ada sebarang risiko pengaliran darah atau komplikasi. Prosedur memasang alat *plastibell* juga tidak memakan masa yang lama dan dalam tempoh seminggu tali akan terbuka sendiri.³¹¹

Para doktor di PUSRAWI menggalakkan supaya bayi yang baru lahir dikhatankan memandangkan ia adalah amalan *sunnah* yang mengandungi berbagai hikmah terutamanya dari aspek kesihatan. Air kencing akan keluar dengan lancar dan terhindar dari endapan-endapan yang berbau. Kelancaran air kencing juga amat penting untuk mengelakkan daripada komplikasi yang boleh membawa penyakit, misalnya penyakit *phimosis* atau kesempitan di salur kencing.³¹²

Bagi ibu-ibu hamil yang menjalani pemeriksaan di PUSRAWI dan yang akan melahirkan cahayamata di sini, kursus-kursus *ante natal* dan *pra-natal* diadakan.

---

³¹⁰ _____, Berkhatan di PUSRAWI, pamflet yang diedarkan untuk pelanggan PUSRAWI.

³¹¹ *Ibid.*

³¹² *Ibid.*

4.8 ETIKA PERKHIDMATAN

Pihak pengurusan PUSRAWI sentiasa berusaha supaya semua kakitangannya memberikan perkhidmatan yang terbaik dan berlandaskan akhlak Islamiyyah. Walaupun kebanyakan kakitangan yang masuk berkhidmat dengan PUSRAWI bukan dari latarbelakang pendidikan Islam secara formal tetapi masing-masing dapat menyesuaikan diri dengan kehendak dan objektif PUSRAWI.

4.8.1 Etika Perkhidmatan Kakitangan

Berbagai usaha dijalankan dari semasa ke semasa untukmemastikan etika perkhidmatan kakitangan PUSRAWI tidak bersalahan dengan tuntutan syara' . Antaranya :

- Semua kakitangan termasuk para doktor dan kakitangan perubatan yang lain sentiasa menutup aurat sewaktu menjalankan tugas. Walaupun perkara ini tidak dimaklumkan secara rasmi atau tidak ada apa-apa arahan secara rasmi daripada pihak pengurusan PUSRAWI, semua kakitangan melaksanakannya dengsn sempurna. Sekalipun ada kakitangan wanita yang tidak menutup aurat sebelum bertugas di PUSRAWI, setelah menjalankan tugas di PUSRAWI beliau dapat menyesuaikan diri dengan mengikut suasana . Boleh dikatakan tidak sampai satu peratus sahaja daripada kakitangan PUSRAWI tidak

menutup aurat dengan sempurna (maksudnya tidak memakai tudung sebagaimana kebanyakan muslimah di Malaysia hari ini)³¹³.

- Pihak PUSRAWI sentiasa memberikan perhatian agar kakitangan dapat melaksanakan ibadah fardu 'ain dengan sempurna dan seterusnya dapat melaksanakan tanggungjawab fardu kifayah dengan sebaik mungkin. Ini dapat dilihat di mana sebuah surau disediakan di tingkat tujuh bangunan PUSRAWI ³¹⁴ Berbagai aktiviti diadakan di surau ini dari semasa ke semasa bagi mewujudkan suasana keislaman dan memupuk kesedaran untuk terus memberikan perkhidmatan terbaik berlandaskan syariat Islam. Seluruh kakitangan , terutamanya para jururawat dilatih supaya dapat menyesuaikan waktu bekerja dengan waktu melaksanakan ibadah, terutamanya ibadah solat. Mereka dibiasakan dengan suasana bekerjasama dan bertolak ansur agar semua tanggungjawab dapat disempurnakan sebaik mungkin.³¹⁵
- Menjaga amanah dan tanggungjawab sebaik mungkin. Misalnya para doktor tidak dibenarkan memberi cuti sakit kepada pesakit sekiranya didapati tidak perlu sekalipun dipohon oleh pesakit.³¹⁶ PUSRAWI sentiasa mematuhi arahan yang diberikan oleh syarikat-syarikat yang menjadikan PUSRAWI sebagai klink atau hospital penal. Umpamanya ubat-ubat diberikan kepada pesakit berdasarkan jumlah

---

³¹³ Temubual dengan Tuan Haji Ahmad Maulana pada 6 September 2002 di pejabat PUSRAWI.

³¹⁴ Surau As-Syifa'.

³¹⁵ Temubual dengan Sister Umi Kalthom bt Abd Wahab di pejabatnya di Wad Melor pada 27 September 2002.

³¹⁶ Temubual dengan Dr Julie bt. Mohamed di Klinik Am PUSRAWI pada 27 September 2002 jam 4.30 petang.

yang dibenarkan oleh majikan mereka. Doktor tidak sekali-kali menulis bil berbeza dengan kos sebenar ubat yang diberi.³¹⁷

- Bagi mencapai matlamat ini usaha-usaha dakwah secara berterusan dilaksanakan dalam berbagai cara, misalnya mengeluarkan buletin-buletin khas untuk edaran kepada kakitangan yang mengandungi berbagai pengetahuan dan peringatan , mengadakan majlis-majlis ilmu dan mengadakan majlis tahlil dan bacaan Yasin pada hari tertentu , misalnya pada hari Jumaat.³¹⁸
- Kakitangan PUSRAWI sentiasa berhemah dan berakhlak mulia sewaktu menjalankan tugas . Para doktor dan jururawat melayan pesakit dengan lemah lembut dan menggunakan perkataan-perkataan yang baik.³¹⁹ Misalnya doktor memohon keizinan untuk membuka aurat sewaktu merawat pesakit dan membaca *bismillah* sebelum memulakan rawatan.³²⁰ Sikap yang ditunjukkan oleh para doktor dan

---

³¹⁷ *Ibid.*

³¹⁸ Sewaktu kunjungan penulis pada hari Jumaat 26.Julai 2002, jam 11.00 pagi, ,majlis tahlil dan bacaan Yasin diadakan di surau PUSRAWI di tingka tujuh bangunan PUSRAWI di Jalan Ipoh. Pada 27 September 2002 pula diadakan majlis Tahlil dan Bacaan Yasin sempena penutup Bulan Farmasi.

³¹⁹ Temubual dengan Puan Haizah bt Hj Ahmad di Wad Dahlia pada 27 September 2002. Suami beliau, Encik Sofian b Hj Hakim, 54 tahun telah empat hari dimasukkan ke wad kerana demam dan matanya menjadi kekuningan. Doktor pakar, Dr Abd Shatar Mohd Dahan telah memberitahu beliau bahawa hempedu suaminya dijangkiti kuman. Ini berleku mungkin disebabkan suaminya telah mengambil berbagai jenis ubat-ubatan yang disyorkan oleh kawankawan apabila beliau berasa tidak sihat. Doktor menasihatkan beliau supaya berhati-hati dan dapatkan nasihat doktor sebelum mengambil sesuatu ubat Bukan bermakna ubat-ubat tradisional dan ubat-ubat selain yang diberikan oleh doktor tidak boleh digunakan, cuma kemungkinan ada ubat-ubatan yang tidak sesuai dengan tubuh badan seseorang.

³²⁰ Kenyataan ini diakui oleh Puan Ainon Kassim yang pernah menerima rawatan sakitpuan daripada Dr Hj Salleh bin Mohd Yatim. Beliau dan keluarga telah lebih sepuluh tahun mendapat perkhidmatan perubatan di PUSRAWI dan klinik-klinik cawangan PUSRAWI yang lain. Sejak setahun yang lalu beliau menjalani rawatan kepakaran sakitpuan daripada Dr Hj Salleh dan beberapa bulan yang lalu telah menjalani satu pembedahan.

kakitangan PUSRAWI ini turut memberikan keyakinan kepada para pesakit yang akan menjalani rawatan . Para pesakit juga merasa lebih tenang dan selesa.³²¹

- Mengelakkan fitnah . Bagi merealisasikan kewajipan ini, PUSRAWI seboleh-bolehnya menyediakan suasana perkhidmatan dan rawatan yang bersesuaian dengan kehendak syariat. Misalnya pesakit wanita dirawat oleh doktor wanita. Kadang-kadang keadaan tidak dapat dielakkan di mana pesakit wanita terpaksa dirawat oleh doktor lelaki dan begitu juga sebaliknya. Ini berlaku antara sebabnya adalah kerana kekurangan doktor pakar. Namun masalah dapat diatasi dengan kehadiran pihak ketiga sewaktu pemeriksaan dan rawatan dilakukan. Pihak ketiga ini mungkin jururawat atau waris pesakit.³²² Begitu juga sewaktu ibu-ibu bersalin, para suami digalakkan berada di sisi .³²³
- Berusaha melaksanakan tuntutan sunnah Rasulullah S.A.W. Misalnya meminta bapa mengazankan dan mengiqamah bayi sebaik saja dilahirkan. Mengalunkan zikir-zikir dan selawat melalui pita rakaman pada waktu-waktu tertentu untuk didengari dan dihayati oleh para pesakit di wad³²⁴serta menggalakkan ibu-ibu menyusukan bayi dan memberikan panduan tentang cara menyusukan.³²⁵ Para pelawat juga

---

³²¹ Temubual dengan Puan Ainon Kassim pada 6 September di Klinik PUSRAWI di Jalan Ipoh.

³²² Temubual dengan Tuan Haji Wan Mahmud bin Wan Yaacob pada 26 Julai 2002.

³²³ *Ibid.*

³²⁴ Temubual dengan Puan Hajjah Azmahton bt Dato' Seroji yang telah melahirkan empat orang anaknya di PUSRAWI.

³²⁵ *Ibid.*

di galakkan supaya membaca doa ketika menziarahi bayi yang baru lahir. Panduan doa ditampalkan di cermin bilik bayi (lihat lampiran).

4.9 Bayaran Perkhidmatan

4.9.1 Kos Rawatan

Sepertimana hospital dan klinik-klinik swasta yang lain, PUSRAWI mengenakan bayaran terhadap perkhidmatan, rawatan-rawatan perubatan dan ubat-ubatan yang diberikan kepada setiap pesakit tanpa membezakan taraf ekonomi masing-masing. Namun bayaran yang dikenakan tidaklah terlalu tinggi seperti setengah-setengah hospital atau pusat perubatan swasta yang ada.³²⁶ Anggaran kos bersalin misalnya; jika bersalin cara biasa dan tinggal di bilik satu katil untuk dua hari satu malam kosnya ialah RM1800 , jika bilik dua katil kosnya RM1600 dan jika bilik tiga katil atau empat hingga lima katil kosnya ialah RM1500.³²⁷

---

³²⁶ Kenyataan ini disebut oleh Tuan Haji Wan Mahmood b. Wan Yaacob, Pengurus Besar PUSRAWI dalam temubual penulis dengan beliau pada 26 Julai 2002. Puan Hajjah Azmahton bt. Dato' Haji Seroji yang pernah mendapat khidmat rawatan di PUSRAWI juga memberikan pandangan yang sama dalam temubual penulis dengan beliau di kediamannya di Shah Alam pada 3 September 2002. Beliau mengakui bayaran yang dikenakan oleh PUSRAWI adalah berpatutan berbanding dengan pusat-pusat rawatan dan hospital-hospital swasta yang telah wujud di awal penubuhan PUSRAWI. Puan Hajjah Azmahton pernah melahirkan anak pertama, kedua, keempat dan kelima di PUSRAWI, antara tahun 1985 hingga tahun 1995. Anak ketiganya tidak dilahirkan di sini tetapi telah menjalani rawatan susulan setelah disahkan oleh Dr Hj Kamaruddin (Pakar Kanak-kanak di PUSRAWI) beliau menghadapi masalah jantung berlubang. Setelah beberapa lama menjalani rawatan di PUSRAWI anak ini telah menjalani pembedahan di Singapura. Jantungnya pulih tetapi akibat beberapa komplikasi yang dialami sewaktu pembedahan beliau meninggal dunia sewaktu berusia tiga tahun. Selepas tahun 1995 Puan Hajjah Azmahton tidak lagi melahirkan anak keenam, ketujuh dan kelapan di PUSRAWI kerana ketika itu telah terdapat beberapa buah hospital swasta yang mengenakan bayaran yang agak berpatutan dan terletak tidak jauh dari kediaman beliau.

³²⁷ PUSRAWI, pamflet "Menimang cahayamata di PUSRAWI" yang diedarkan oleh PUSRAWI. Lihat lampiran.

Anggaran kos berkhatan ialah RM216 untuk kanak-kanak lelaki berumur antara 1 hingga 11 tahun jika perkhidmatan diberikan oleh doktor pakar dan rawatan hanya memerlukan bius setempat. Rawatan yang sama untuk kanak-kanak lelaki berumur antara 12 hingga 18 tahun ialah sebanyak RM246. Manakala bayaran yang dikenakan untuk lelaki dewasa ialah sebanyak RM363.³²⁸

Sekiranya berkhatan dilakukan oleh doktor atau pegawai perubatan dan hanya melibatkan bius setempat, bayaran untuk kanak-kanak 1 hingga 11 tahun ialah sebanyak RM176 dan 12 hingga 18 tahun bayarannya sebanyak RM186. Bayaran perkhidmatan berkhatan untuk lelaki muallaf ialah RM66 dan perkhidmatan berkhatan untuk kanak-kanak perempuan dilakukan oleh doktor wanita dan bayaran yang dikenakan adalah sebanyak RM30.³²⁹

Seperti hospital dan klinik-klinik swasta yang lain PUSRAWI juga menjadi hospital dan klinik panel kepada syarikat-syarikat swasta. Ada majikan yang menjelaskan hanya bayaran rawatan sebagai pesakit luar dan bil ubat-ubatan sahaja. Terdapat juga majikan-majikan yang menjelaskan keseluruhan bil pesakit termasuk jika terpaksa menjalani pembedahan, ditahan di wad dan sebagainya. Para pesakit juga ada yang mendapatkan perkhidmatan insuran untuk mendapatkan kemudahan rawatan perubatan. Namun ramai juga para pesakit yang datang ke PUSRAWI dengan perbelanjaan sendiri.³³⁰

---

³²⁸ _____, pamlet "Berkhatan di PUSRAWI". Lihat lampiran.

³²⁹ *Ibid.*

³³⁰ Temubual dengan Tuan Haji Wan Mahmood bin Wan Yaacob di pejabat PUSRAWI pada 26 Julai 2002.

Para pesakit yang kos rawatannya ditanggung sebahagiannya oleh majikan mendapati bayaran yang terpaksa dijelaskan tidaklah begitu membebankan. Misalnya seorang pesakit wanita pernah menjalani pembedahan untuk membuang ketumbuhan. Bayaran yang dikenakan oleh PUSRAWI lebih kurang RM3000 , majikan tempat suaminya bekerja menjelaskan sebahagian besar daripada jumlah kos rawatan dan beliau perlu membayar dalam jumlah lebih kurang RM900.³³¹

Sebagaimana hospital-hospital swasta yang lain pakar-pakar di PUSRAWI akan merujuk pesakit ke hospital-hospital kerajaan sekiranya diminta oleh pesakit atau pesakit berterus terang menyatakan tidak mampu menjelaskan bayaran yang akan dikenakan oleh pihak PUSRAWI.³³²

4.10 CIRI-CIRI KEISLAMAN DALAM PERKHIDMATAN DAN RAWATAN DI PUSRAWI

Matlamat dan objektif PUSRAWI jelas menunjukkan bahawa PUSRAWI ditubuhkan untuk merealisasikan cita-cita umat Islam bagi mendapatkan perkhidmatan dan kaedah rawatan perubatan yang berlandaskan syariat Islam. Setelah beroperasi pihak pengurusan telah berusaha mewujudkan ciri-ciri keislaman dalam pengurusan dan perkhidmatan yang diberikan kepada para pesakit. Ciri-ciri keislaman dapat dilihat di dalam beberapa aspek rawatan dan perkhidmatan.

---

³³¹ Temubual dengan Puan Ainon bt Kassim di klinik PUSRAWI di Jalan Ipoh pada 26 Julai 2002.

³³² Temubual dengan Dr Julie bt. Mohamed di Klinik Am PUSRAWI di Jalan Ipoh pada 27 September 2002.

4.10.1 Ibu Bersalin dan Bayi

Apabila isteri bersalin suami dibenarkan berada di dalam bilik bersalin bersama-sama isteri. Suami sendiri digalakkan azan dan iqamah di telinga bayi sebaik sahaja bayi dilahirkan. Amalan ini menjadi ikutan hospital-hospital lain kemudiannya.³³³

Sebaik sahaja lepas melahirkan anak ibu digalakkan supaya terus memberikan susu badan kepada bayi. Bilik penyusuan disediakan untuk keselesaan ibu dan bayi. Para doktor dan jururawat bersedia memberikan pengetahuan kepada ibu-ibu tentang kebaikan susu ibu serta kaedah-kaedah penyusuan yang betul.³³⁴ Pihak PUSRAWI juga ada menyediakan perkhidmatan untuk bayi perempuan dan juga lelaki.³³⁵

---

³³³ *Ibid.*

³³⁴ Temubual dengan Staff Nurse Umi Kalthom bt. Abd. Wahab di pejabatnya di Wad Melor pada 27 September 2002 jam 3.00 petang.

³³⁵ *Ibid*

4.10.2 Solat Ketika Sakit

Para pesakit yang sakit tenat dan tidak dapat bangun diajarkan solat secara baring³³⁶ memandangkan solat adalah ibadat yang amat penting yang tidak dapat ditinggalkan dalam apa juga keadaan, serta terdapat di dalam syariat Islam cara-cara untuk menunaikannya di dalam berbagai keadaan. Pesakit yang sakit tenat dan tidak dapat bangun pula diajarkan solat secara baring.³³⁷

4.10.3 Akhlak Perawat

Para doktor, jururawat dan semua kakitangan yang terlibat dalam memberikan perkhidmatan dan rawatan kepada pesakit sentiasa menunjukkan contoh akhlak yang baik. Mereka menasihati pesakit dengan perkataan-perkataan yang baik dan menggalakkan pesakit supaya berdoa dan bertawakkal kepada Allah.

Pihak pengurusan PUSRAWI juga sentiasa menitikberatkan persoalan aurat. Semua kakitangan PUSRAWI berpakaian sopan dan menutup aurat³³⁸. Ketika terpaksa membuka aurat pesakit para perawat melaksanakannya dengan sopan dan menurut batas-batas syariat.

---

³³⁶ *Ibid.*

³³⁷ *Ibid.*

³³⁸ Temubual dengan Tuan Haji Ahmad Maulana, *op.cit.*

4.10.4 Penggunaan Ubat-ubatan Halal dan Haram

Pihak yang terlibat dengan ubat-ubatan di farmasi juga sentiasa prihatin dengan persoalan “halal” dan “haram.” Mereka sentiasa meneliti label yang diletakkan oleh pengilang dan pengeluar pada ubat-ubat yang dibekalkan kepada PUSRAWI dan ahli-ahli farmasi juga sentiasa prihatin terhadap aduan pesakit dan pengguna. Jika terdapat aduan yang dibuat oleh pesakit atau pengguna bahawa ada ubat-ubat yang digunakan di PUSRAWI atau diberikan oleh doktor-doktor di PUSRAWI kepada pesakit mengandungi bahan yang tidak halal, pihak PUSRAWI akan menghentikan bekalan. Sekiranya tidak ada alternatif lain majlis fatwa akan dirujuk.³³⁹

Kebanyakan kakitangan memahami tugas dan tanggungjawab mereka di PUSRAWI dan tugas-tugas memberikan perkhidmatan berlandaskan syariat Islam dapat dilaksanakan dengan sempurna.³⁴⁰

4.11   PENCAPAIAN PUSRAWI SEBAGAI SEBUAH INSTITUSI PERUBATAN ISLAM

Sehingga kini sebahagian besar dari matlamat penubuhan PUSRAWI telah tercapai³⁴¹. Umat Islam kini mempunyai pilihan atau alternatif untuk

---

³³⁹ Temubual dengan Ketua Unit Farmasi Puan Noor Azizah Ismail di Klinik PUSRAWI di Wisma Baitulmal pada 27 September 2002.

³⁴⁰ *Ibid*

³⁴¹ Temubual dengan Tuan Haji Wan Mahmood bin Wan Yaacob, Pengurus Besar PUSRAWI, di Pejabat PUSRAWI di Jalan Ipoh pada 26 Julai 2002.

mendapatkan perkhidmatan perubatan yang dikendalikan sepenuhnya oleh ahli-ahli dan pakar-pakar perubatan Islam dan berasaskan etika Islam.

Penubuhan PUSRAWI turut menggalakkan penubuhan hospital-hospital, pusat-pusat rawatan dan klinik-klinik Islam yang lain yang ingin memberikan perkhidmatan secara Islam.³⁴²Selepas penubuhan PUSRAWI banyak klinik dan pusat-pusat rawatan yang bercirikan Islam sama ada pada nama atau perkhidmatan yang ditawarkan ditubuhkan di seluruh Malaysia terutamanya di kawasan bandar. Antaranya rangkaian Klinik-klinik dan Pusat Rawatan Islam MAIS di merata-rata tempat di Selangor seperti di Shah Alam, Petaling Jaya, Kajang dan Puchong dan juga yang ditubuhkan oleh ahli-ahli perubatan atau doktor-doktor Muslim dengan kerjasama majlis-majlis agama Islam negeri-negeri lain seperti Perak dan Johor. Para doktor dan pengamal perubatan Muslim juga telah berminat untuk menubuhkan klinik dan pusat rawatan dengan nama-nama Islam seperti Klinik Taqwa, Poliklinik Hikmah, Pusat Perubatan Salam dan sebagainya.

4.12 PERANCANGAN MASA DEPAN PUSRAWI

Dalam usaha memperkembangkan fungsi PUSRAWI, pihak MAIWP telah merancang pembinaan sebuah Hospital Islam . Tapak hospital ini terletak bersebelahan Perpustakaan Negara dan bertentangan dengan Institut Jantung

---

³⁴² Temubual dengan Tuan Haji Wan Mahmood, *op.cit.*

Negara di Jalan Tun Razak, Kuala Lumpur.³⁴³ Hospital ini dilengkapi dengan peralatan teknologi moden dan sebuah hotel bertaraf tiga bintang. Projek yang berharga RM130 juta ini akan dibiayai oleh MAIWP melalui hasil kutipan zakat.³⁴⁴

Projek Hospital Islam ini membabitkan pembinaan dua blok bangunan 13 tingkat iaitu satu blok hospital dan satu blok hotel. Hospital yang mempunyai 350 katil ini adalah hospital untuk semua kaum dan agama. Hotel yang mempunyai 100 bilik dibina bersebelahan dengan bangunan hospital disediakan untuk kemudahan keluarga pesakit atau pesakit luar yang perlu menunggu untuk mendapatkan rawatan di hospital tersebut.³⁴⁵

Hotel bertaraf tiga bintang dirasakan paling sesuai untuk dibina di sini memandangkan kemudahan yang akan disediakan adalah bertaraf sederhana dan kosnya diharap tidak membebankan pesakit dan juga keluarga mereka. Matlamat didirikan hotel ini juga adalah untuk memberikan kemudahan kepada pesakit dan juga keluarga mereka yang datang dari jauh.³⁴⁶

Setelah Hospital Islam ini beroperasi, bangunan PUSRAWI yang ada sekarang akan terus memberikan perkhidmatannya. Antara bahagian yang akan

---

³⁴³ Sewaktu penulis melawat ke tempat berkenaan pada 28 Julai 2002, projek pembinaan masih berjalan di peringkat awal.

³⁴⁴ Maklumat ini disampaikan oleh Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Dato' Dr. Abdul Hamid Othman. Lihat "Hospital Islam Dibina Tahun Ini", Utusan Malaysia, 26 Januari 2000.

³⁴⁵ *Ibid.*

³⁴⁶ Temubual dengan Tuan Haji Wan Mahmood bin Wan Yaacob, Pengurus Besar PUSRAWI di pejabat PUSRAWI pada 26 Julai 2002.

terus beroperasi ialah klinik Pesakit Luar (Klinik Am atau Klinik Rawatan Harian) dan Unit Hemodialisis..³⁴⁷

Pihak MAIWP berharap Hospital Islam ini akan dapat memberikan perkhidmatan yang memuaskan, bukan sahaja kepada umat Islam tetapi juga kepada bukan Islam. Buat permulaan hospital ini akan beroperasi sebagai hospital umum dan jika berdaya maju ia mungkin akan mengkhusus kepada bidang rawatan kepakaran perubatan yang tertentu.³⁴⁸

4.13 KESIMPULAN

Secara ringkasnya persamaan dan perbezaan antara PUSRAWI dengan *māristān* yang pernah wujud dalam tamadun Islam dapat dilihat di dalam beberapa aspek :

- **Pengurusan :**

Pengurusan *māristān* dalam tamadun Islam, seperti di zaman kerajaan Umayyah dan ‘Abbasiyyah adalah di bawah tanggungjawab pihak pemerintah. Manakala PUSRAWI adalah di bawah pengawasan Ahli Lembaga Pengarah yang dilantik oleh MAIWP dan ia diuruskan sebagai sebuah syarikat swasta yang memberikan perkhidmatan perubatan oleh Pengurus Besar dan kakitangan yang dilantik oleh Lembaga Pengarah PUSRAWI.

---

³⁴⁷ Temubual dengan Tuan Haji Ahmad Maulana di PUSRAWI pada 6 September 2002.

³⁴⁸ *Ibid.*

● Bayaran Perkhidmatan

Māristān yang diasaskan oleh pemerintahan Islam dalam tamadun Islam yang lalu tidak mengenakan sebarang bayaran terhadap pesakit, malah pesakit yang tidak mampu diberikan bantuan kewangan. PUSRAWI setakat ini mengenakan bayaran terhadap semua pesakit dan bayaran yang dikenakan masih tidak mampu ditanggung oleh golongan berpendapatan rendah dan miskin. Sekiranya ada pesakit yang tidak mampu menjelaskan bayaran, bantuan diberikan oleh pihak Baitulmal dengan syarat-syarat tertentu. Ini menyebabkan dalam hal ini hospital-hospital kerajaan di Malaysia lebih menjadi tumpuan pesakit dibandingkan dengan hospital-hospital swasta sekalipun hospital-hospital Islam seperti PUSRAWI.

● Sumber Kewangan

Māristān memperolehi sumber kewangan daripada sedekah dan wakaf. Bahkan tanah sebagai tapak pembinaan, bangunan dan segala keperluan yang terdapat di dalamnya diperolehi dari sumber ini. Di zaman kegemilangan Islam, institusi yang diasaskan melalui sistem wakaf seperti *māristān* dapat tegak kukuh dan mampu memberikan perkhidmatan yang memuaskan kepada masyarakat. Ini berbeza dengan PUSRAWI serta institusi yang seumpamanya kini yang perlukan bantuan modal daripada pihak-pihak tertentu dan perlu diusahakan sebagai sebuah syarikat perniagaan untuk menawarkan perkhidmatan perubatan. Antara sebab wujudnya perbezaan ini adalah kerana kefahaman masyarakat tentang konsep wakaf telah menjadi semakin sempit dan peranan wakaf tidak lagi direalisasikan dalam skopnya yang luas.

● Etika Perkhidmatan

Māristān di era kecemerlangan tamadun Islam telah berjaya menampilkan sistem dan perkhidmatan perubatan yang berlandaskan syariat Islam. Para tabib dan kakitangan *māristān* telah menerapkan nilai-nilai akhlak Islam dalam perkhidmatan mereka. Contohnya pesakit dilayan sama rata tanpa membezakan pangkat dan kedudukan. Secara umumnya para doktor dan kakitangan PUSRAWI hari ini juga telah berusaha memberikan perkhidmatan yang sesuai dengan syariat Islam. Etika berpakaian, etika merawat dan berkomunikasi dengan pesakit misalnya dilaksanakan berlandaskan syariat Islam.

● Sikap Masyarakat

Masyarakat di era kegemilangan tamadun Islam menerima baik perkhidmatan yang diberikan oleh *māristān* kerana institusi itu mampu menyediakan yang terbaik. Mereka turut memahami konsep perubatan Islam dan perkhidmatan perubatan Islam berdasarkan perkhidmatan yang disediakan di *māristān*. Masyarakat hari ini memilih institusi perubatan seperti PUSRAWI kerana mereka ingin mencari alternatif yang terbaik dalam sistem perubatan dan masyarakat Islam juga semakin memahami bahawa konsep perubatan dalam Islam adalah luas, tidak hanya sekadar aspek kerohanian dan menggunakan jampi daripada ayat-ayat al-Quran.

Dalam tempuh lapan belas tahun penubuhannya, PUSRAWI boleh dikatakan telah berjaya mengalihkan pandangan masyarakat terhadap hospital Islam. Ramai para pesakit bertumpu ke PUSRAWI untuk mendapatkan rawatan

yang berlandaskan syariat Islam. Sejak awal penubuhannya kakitangan Muslim yang berkhidmat dalam bidang perubatan sama ada doktor, jururawat, pembantu perubatan, atendan dan sebagainya amat berminat untuk berkhidmat di PUSRAWI . Semua pihak yakin dengan nama Pusat Rawatan Islam yang diberikan kepada hospital ini mampu merealisasikan perkhidmatan perubatan yang menggabungkan antara ciri-ciri perubatan Rasulullah S.A.W. dengan kaedah perubatan moden yang diperkenalkan oleh ahli perubatan Islam seperti Ibnu Sina dan al-Razi juga kaedah-kaedah moden dari kemajuan teknologi canggih hari ini.

Sebagai perintis dalam bidang perkhidmatan perubatan yang berlandaskan Islam di negara ini, tidak dapat dinafikan PUSRAWI mempunyai beberapa kelemahan. Antaranya adalah dari segi kos rawatan yang masih tidak mampu ditanggung oleh golongan berpendapatan rendah. Apalagi oleh golongan fakir dan miskin.³⁴⁹ Namun kelemahan-kelemahan tersebut masih boleh difikirkan jalan penyelesaiannya oleh semua pihak.

---

³⁴⁹ Persoalan ini akan disentuh dalam Bab Kelima.